

bet måtte antages at stride mod hans nærmestes livsopfattelse.

I dag er det almindelig praksis ved nyretransplantationer, at indgrebet kun foretages, såfremt afdødes nærmeste pårørende har givet positivt samtykke her-til.

I dette lovforslag foreslås, at transplantation må foretages, såfremt afdøde efter sit fyldte 18. år enten skriftligt eller mundtligt har udtalt sig for indgrebet.

Har afdøde (mundtligt eller skriftligt) udtalt sig imod transplantation, må indgrebet ikke foretages. Enhver tilkendegivelse fra afdøde skal således respekteres.

Foreligger der ikke nogen tilkendegivelse fra afdøde hverken i positiv eller negativ retning, må transplantation foretages, såfremt afdødes nærmeste giver samtykke til indgrebet. Efterlader afdøde sig ingen nærmeste pårørende, må indgrebet ikke foretages.

Er afdøde under 18 år, kræves efter forslaget samtykke fra forældremyndighedens indehaver.

Med de foreslåede regler er det i forhold til de tidligere lovforslag markeret, at det primært er afdødes indstilling, som er afgørende for, om der må foretages organudtagning. Kun hvor der ikke foreligger nogen tilkendegivelse fra afdøde, er de pårørendes indstilling således af betydning.

Det forudsættes i øvrigt, at lægerne i overensstemmelse med hidtidig praksis og lægeetiske principper vil undlade at foretage transplantation i tilfælde, hvor afdøde har udtalt sig for et sådant indgreb, men de pårørendes modsætter sig transplantation.

Den foreslåede lovgivning er således samlet udtryk for en rimelig afvejning mellem på den ene side hensynet til den enkeltes integritet og selvbestemmelse, der fuldt ud respekteres, og på den anden side hensynet til organmodtagerne og de pårørende.

I den forbindelse er det tillagt betydelig vægt, at det må forventes, at der også fremover vil være mange mennesker, der ikke i levende live tilkendegiver deres holdning til transplantation, således at spørgsmålet om organudtagning ikke vil kunne afgøres på grundlag af en sådan tilkendegivelse.

Dette taler for at opretholde en retstilstand, hvorefter de pårørende kan give tilladelse til transplantation, hvis afdøde ikke har tilkendegivet sin holdning.

Det kan endvidere nævnes, at der så vidt vides ikke er noget land i verden, hvor der – således som Etisk Råd har foreslået i sin nævnte redegørelse – kun må foretages transplantation, hvis der foreligger et udtrykkeligt samtykke fra afdøde selv.

I Sverige er der med virkning fra den 1. januar 1988 indført regler om transplantation, der i det væsentlige svarer til dette lovforslags bestemmelser. I slutningen

af januar 1990 vil et udvalg afgive en betænkning om, hvorvidt der bør indføres ændrede regler for foretagelse af transplantation i Sverige.

I Norge og Finland kræves der ikke udtrykkeligt samtykke fra de pårørende til transplantation.

Det er i øvrigt regeringens opfattelse, at Sundhedsministeriet – i samarbejde med relevante foreninger m.v. – bør iværksætte information af befolkningen med henblik på, at flere og flere tager stilling til, hvorvidt de i givet fald ønsker at være organdonorer eller ej.

I den forbindelse bør der etableres en ordning, hvorefter borgerne på en enkel og ubureaukratisk måde kan tilkendegive deres holdning til organdonation. En hensigtsmæssig måde vil formentlig være, at der hertil anvendes en selvklæbende standard-mærkat, der skal underskrives af donor for derefter at påklæbes sygesikringsbeviset eller eventuelt andet identifikationsbevis. Endvidere vil spørgsmålet om tilbud om registrering af tilkendegivelser (i et edb-register) eventuelt kunne overvejes.

Af øvrige foreslåede regler vedrørende transplantation kan nævnes, at lovforslaget indeholder en bestemmelse om, at transplantation ikke må foretages af de læger, der har behandlet afdøde under dennes sidste sygdom eller har konstateret personens død (§ 15, stk. 2).

Endvidere foreslås en bestemmelse om straf bl.a. for at yde eller modtage betaling for organer til transplantationer. Der henvises herom nærmere til forslaget til § 20, stk. 3. Bestemmelsen var ikke medtaget i de tidligere lovforslag.

5. Nugældende lovgivning

I bilag 2 og 3 til lovforslaget er den gældende lov om ligsyn m.v. (ligsynsloven) og loven om udtagelse af menneskeligt væv m.v. (transplantationsloven) optrykt.

Loven om udtagelse af menneskeligt væv m.v. blev vedtaget som lov nr. 246 af 9. juni 1967. Der henvises til Folketingstidende 1966-67, sp. 4488, 4818, 5261 og 5271 samt tillæg A, sp. 2975, og tillæg B, sp. 1865.

Til grund for lovforslagets udarbejdelse lå betænkning nr. 454 af 1967 vedrørende lovgivning om transplantation (transplantationsbetænkningen).

Ved § 15 i lov nr. 529 af 19. december 1969 om ændring af forskellige lovbestemmelser med 21 års aldersgrænser blev lovens aldersgrænse på 21 år i § 1, stk. 2, 1. og 2. pkt., § 2 og § 4, stk. 3, 2. pkt., ændret til 20 år.

Ved § 6 i lov nr. 313 af 10. juni 1976 om ændring af forskellige lovbestemmelser med 20 års aldersgrænser m.v. blev 20 års aldersgrænsen i de nævnte bestemmelser ændret til de nugældende 18 år.